

УДК 340.1

*Бутенко Сергій Сергійович,
аспірант кафедри філософії права
та юридичної логіки
Національної академії внутрішніх справ*

ПИТАННЯ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ДОКТРИНИ ТЕОЦЕНТРИЗМУ

У статті аналізуються основні концептуальні підходи до розуміння сутності власності як філософської категорії в контексті теорії доктрини теоцентризму. Автор розглядає цю філософську концепцію з питань власності в аспекті її впливу на формування звичаїв, принципів моралі та права, національного менталітету, суспільних відносин в життєдіяльності соціуму, на рівень добробуту і благополуччя населення.

Ключові поняття: *власність, теоцентризм, релігія, християнство, іслам, конфуціанство, майно, індивід, соціум, філософія власності.*

Постановка проблеми. Питання власності, споконвіку були особливо важливим предметом роздумів видатних філософів, оскільки у процесі генезису суспільних відносин вони поступово зайняли центральне місце в економічній, а згодом і у політичній системі соціуму. Актуальність теми, яка розглядається, зумовлена необхідністю висвітлення ролі релігії у формуванні світогляду індивіда та соціуму з питань власності, її впливу на процес генезису суспільних відносин, що, на наш погляд є важливим фактором в контексті викликів сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження є філософсько-правові джерела європейського Середньовіччя та Нового часу, релігійні тексти, історичні пам'ятки права, праці вітчизняних та іноземних науковців у галузі економіки, права, історії, психології та культури. Серед особливу увагу приділялось вивченню творчої спадщини протестантів М. Лютера, Ж. Кальвіна, М. Вебера, теологів І. Сан-Францисського, Ф. Прокоповича, Ф. Аквінського, С. Булгакова, філософів та економістів С. Франка, В. Ерна, М. Бердяєва та інших.

Постановка завдання. Метою роботи є розкриття впливу філософської концепції виникнення власності, яка ґрунтується на доктрині теоцентризму, на формування суспільних відносин у всіх сферах життєдіяльності соціуму, визначення засад та принципів права, функціонування органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, на національну правосвідомість, рівень добробуту та благополуччя населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відношення суспільства до власності протягом всього процесу розвитку людства значною мірою формувалось під впливом релігійних традицій та догм.

Наприклад, язичники-слов'яни ніколи не потребували виразу своєї віри у церквах як особливих релігійних організаціях, тому що божественне завжди було там, де вони перебували, навколо і в середині них. Сенс стародавньої віри – це не особисте спасіння, як

у значної частини світових релігій, – а збереження і примноження роду та його власності, родючості землі, плодovitості худоби, охорона способу життя і цінностей роду [5].

Натомість пантеон богів рабовласницьких Греції та Риму по-суті складався з аристократів-рабовласників та потребував їх шанування у вигляді храмів з обслугою когорти жерців [9].

Конфуціанство підтримує ідею непорушного соціального порядку, ієрархічної впорядкованості суспільства, зокрема, в залежності від статків. Згідно з Конфуцієм, суспільний статус людини (поділ на «вищих» і «нижчих») і її доля визначені Небом і не можуть бути змінені. Діяльність правителя повинна починатися з «виправлення імен» («чжен мін»), тобто приведення усіх речей у відповідність до їх назви (син повинен бути сином, батько – батьком тощо), дотримання єдності слова і діла. Це означало, що кожний має знати своє місце в суспільстві і робити те, що йому належить. Такий соціальний порядок повинен лишатися незмінним [20].

Головний доктриною Корану у сфері відносин власності є теза: «Аллаху належить те, що в небесах і на землі». Зокрема, у мединських сурах визначаються відносини власності, права спадкоємців, майнові відносини подружжя, про покарання за замах на власність [12].

Коран вчить, – писав Т. Бетелл, – що всі речі в кінцевому рахунку належать Богу, а люди – їх «віце-регенти». Але ісламські вчені не витлумачили це на шкоду приватній власності. Про те, що сам Пророк визнавав приватну власність, можна судити з того, що Коран встановлює детальні правила успадкування. Цих правил, які, будучи викладені коротко, свідчать, що власність слід ділити між членами сім'ї, водночас не перешкоджаючи розвитку вільного ринку [1, с. 357].

Більш того, – продовжує дослідник, – Коран не стурбований нерівністю багатства і не містить закликів до його перерозподілу. Він навіть особливо наказує не «домагатися того, чим Аллах в щедрості своєї не наділив одного більше, ніж іншого». Водночас Коран також підкреслює на кінцеву рівність усіх в очах Бога. Ті, хто чекають появи капіталістичного ісламу, можуть тлумачити це як сприятливий знак, бо рівність перед законом – це, мабуть, головна умова виникнення ринкової свободи. М. Родінсон, безумовно, правий, коли у своїй книзі «Іслам і капіталізм» доводить, що провину за відсутність капіталізму в ісламському світі важко покласти на Коран: «Є релігії, священні тексти яких відвертають від економічної діяльності в цілому, радячи послідовникам покладатися на Бога, який подбає про їх прожиток, або, в більш окремому випадку, несхвально ставляться до будь гонитві за прибутком. Виразно інша ситуація з Кораном, який схвально ставиться до торгівлі і обмежується тим, що засуджує шахрайство і вимагає стриманості від торгівлі в дні певних релігійних свят. Коран, як чесно визнає сучасний мусульманин, не просто говорить, що не слід забувати про свою частку в цьому світі, але також вчить, що слід поєднувати життя релігійне і матеріальне, займаючись торгівлею навіть під час паломництва, і доходить навіть до того, що згадує про торговий прибуток як про «божу щедроту» [1, с. 357-358].

Головним постулатом вчення, яке ніс до людей Ісус з Назарету, слід віднести визнання рівності людей, оскільки всі вони є діти Бога, і немає «ані геллена, ані юдея, обрізаня та необрізаня, варвара, скита, раба, вільного, але все та в усьому Христос» [4]. Водночас, незайве зазначити, що проголошуючи рівність перед Творцем, християнство закріплювало поділ людства на класи панівний та підкорений, тобто, де-факто диференціює їх за ознаками величини статку, й, до речі не засуджувало рабства (окрім випадків обернення в рабство євреєм свого одноплемінника) як форми власності на людей.

Так у 1-му Посланні Петра сказано: «Отож, коріться кожному людському пану, чи то цареві, як найвищому, чи то володарям, як від нього посланим для покарання злочинців і для похвали добродійців, бо така Божа воля, щоб ми, добродійці гамували неучтво нерозумних людей, як вільні, не як такі, що використовують волю на прикриття зла, але як раби Божі.

Всіх шануйте, братство любіть, Бога бійтеся, царя поважайте.

Слуги, з усяким страхом коріться панам, не тільки добрим і лагідним, але й суворим. Бо то угодне, коли хто, через сумління перед Богом, терпить недолю, страждаючи несправедливо. Бо яка похвала, коли терпите, коли вас б'ють за провини? Але якщо, мукою, терпите, це завгодно Богу.

Бо ви покликані, бо й Христос постраждав за нас... Якщо ти побачиш у краї якому утискування бідних і порушення права та правди, не дивуйся тому, бо за високим спостерігає вищий, а над ними Всевишній. Перевагою в цілому є цар, який турбується про всю країну» [18].

В основу теоцентризму (грец. *θεός* – Бог і лат. *centrum* – центр) як філософської концепції, яка, на думку її прихильників, пояснює виникнення власності покладено доктрину згідно з якою Бог визначається як абсолютне та досконале буття [6]. Хоча слід відзначити, що їх підхід до питань власності ґрунтувався на далеко не однакових, а часом й на протилежних філософських концепціях.

Так В. Ерн, був противником будь якої власності. Зокрема, виходячи з власного тлумачення окремих постулатів Священного Письма, він зробив висновок, що «мотив власності, а тим більше мотив приватної власності є неприйнятним християнству, православ'ю». Вчений розглядав як відправні для дійсно християнського ставлення до власності слова Спасителя «якщо хочеш бездоганним – піди продай майно своє та роздай злиденним» [26, с. 8-9].

З цим не погоджується С. Булгаков, який вважав, що у писанні йшлося не про власність, а про багатство набуте нечесним шляхом. Він писав, що «ідея про єдність духовного і матеріального світу і благодаті, освячує все те, чого не дано для гріховного вживання і призначення» [3, с. 117]. Булгаков критикував аскетизм за його зв'язок з моральним індивідуалізмом і за несумісність з принципом християнської свободи, що передбачає вільний вибір людини на шляху його морального вдосконалення, а отже, і свободу у відмові від багатства. На його переконання, зростання багатства, у разі якщо це сприяє усуненню бідності, є позитивним фактором, оскільки боротьба з бідністю – «є боротьбою за права людського духу, реалізація яких неможлива в умовах недобровільною бідності, що робить зречення від багатства результатом не особистого вибору, а насильства» [2, с. 116].

«Багатство, – наголошував І. Кант, – хоча б і без заслуг, шанується навіть людьми безкорисливими, тому, ймовірно, що з ним зв'язуються думки про великі діяння, які за допомогою нього могли б бути здійснені. Це повага випадає заодно і на частку деяких багатих мерзотників, які подібних діянь ніколи не роблять і не мають ніякого поняття про благородне почуття, яке єдино могло б надати багатству якусь цінність» [11, с. 134].

Дещо іншу думку висловив І. Сан-Франциський, котрий зазначив, що «людині може належати лише те, що належить Богу. Світ є Боже творіння, як і людина. Нікуди людині не можна піти від володіння Божого» [19]. Однак він, як і Булгаков наголошував на те, що власність повинна бути набута чесним шляхом. Теолог пояснює, що «благословенна власність, заснована на любові до Бога і на волі серця. Власність подарована приносить благословення, викрадена – зводить прокляття. Є власність корислива і є некорислива. Корислива – це егоїстична; некорислива – евхаристійна (грец.

Евхаристія – «вдячність») власність. Справжнє володіння людське приховано лише в цій євхаристичній власності, що йде від Бога і до Бога через людини. Лише ця духовно легка, що не обтяжує дух, що не прив'язує до тимчасового життя, не тягне до гріха, власність може бути названа «благословенною». Вона воістину благословенна, в чому б не виражалася – володінні талантом, здатністю, річчю, землею, людиною. Все це благословенне, коли у Творці. І все це прокляте, коли заступає Бога і світ робить Богом [19].

У цьому контексті С. Франк, зокрема, наголошував на необхідності праведного господарювання людини на землі. Адже етичне ставлення до володіння речами, до власності на них має і глибокий релігійно-моральний зміст: в абсолютному і первинному розумінні ніхто на світі не є власником якого-небудь надбання. «Людина – не власник, а лише управитель надбання, довіреного йому Богом, а тому зобов'язана розпоряджатися ним не у своїх інтересах, а заради здійснення Божої правди на землі» [21, с. 314]. Проте людина як власник і господар схильна до гріховних дій і порушення загальнолюдських моральних заповідей (зокрема восьмої і десятої заповідей Старого Заповіту). У зв'язку з цим С. Л. Франк резонно відмічає: «Адже ніде не сказано: «бережи своє і не допускай до нього ближнього свого», але сказано «не кради!» і «не бажай дому ближнього свого... і ані всього, що є в ближнього свого!» Таким чином, Біблія не забороняє приватну власність, зазначені біблійні заповіді припускають, що інститут приватної власності вже існує, і він приборкує особисту користь [21, с. 314-315].

В працях прихильників концепції, яка ґрунтується на доктрині геоцентризму, особливе місце займають питання власності в контексті взаємовідносин особи, церкви та держави.

Так, один з ідеологів протестантства Ж. Кальвін, визнавав право особи на власність, однак вважав, що основною земною формою служіння Богу є труд, людина має уникати у своєму соціальному житті неробства, а її борг – інтенсивно працювати, домагатися професійних успіхів, примножувати своє багатство, але не перетворювати збагачення в самоціль і всі здобуті кошти знову пускати в оборот; пам'ятаючи, що всі матеріальні цінності дані людині у тимчасове користування [10]. Вчений також вважав за обов'язок держави охороняти власність від обману і пограбування, забезпечувати людям доступність матеріальних благ, обмежувати замах на неї шляхом непосильних податків, свавілля чиновників [10]. Він також звинувачував королів в свавіллі, пихатості і егоїзмі: «чим потужніший государі, тим сильніше тиснуть вони народ» [18].

«Власність, – писав з цього приводу Річард Пайпс, – належить не тільки тому, хто поклав свою руку на нього, але ще Богу і державі. Богу, природно, для камуфляжу, фактично – державі, тобто тому, хто його представляє [14, с. 36].

Як зазначалося, християнське вчення передбачає визнання рівності людей, оскільки всі вони є діти Бога [4]. Однак встановити «соціальну рівність в буквальному сенсі, – слушно зауважує С. Франк, – так само неможливо, як встановити фізичну рівність між людьми. Якщо ми запитаємо себе, звідки це неминуха і повсюдно поширена в суспільстві нерівність, то ми повинні будемо відповісти, що вона випливає з початку ієрархії, онтологічно-необхідної властивості суспільства» [22, с. 118].

Не вдалося зробити це й прибічникам християнського вчення. Трансформація християнства з жорстоко переслідуваної секти у могутню міждержавну конфесію мала наслідком набуття нею статусу найбільшого землевласника в межах християнського світу. Відповідно церква стала невід'ємною складовою феодалного суспільства, яке характеризувалося різким розмежуванням груп населення саме за соціальними ознаками та відношенням до власності. Римський Папа, як глава церковної структури зі всією її

власністю (землі, міста, села, залежне населення), мало чим відрізнявся від тогочасних монархів, у тому числі прагненням постійного розширення своїх володінь та збільшенням статків.

Для цього десята заповідь «Не жадай дому ближнього твого, не жадай жони ближнього твого, ані раба його, ані рабині його, ані вола його, ані осла його, ані всякої худоби його, ані всього, що у ближнього твого» [6], де-факто, почала тлумачитися, як така, що декларує недоторканність власності виключно смиренної вівці господньої, а пограбування невірних за гріх вважатися не повинно.

Зокрема, однією з причин хрестових походів, зазначається у історичній літературі, було бажання Римської курії поширити свій вплив на Схід. Підтримуючи релігійний запал перших хрестоносців папські легати відправлялись у похід також з метою проконтролювати (а часто з допомогою військ хрестоносців й встановити) владу католицької церкви на завойованих землях. Ще перед захопленням Єрусалиму хрестоносці постановили ставити латинських прелатів на кафедри захоплених міст [25, с. 298].

Із введенням християнства на Русі великим феодалом стала й православна християнська церква, оскільки поширена в ті часи практика дарування князями землі монастирям і церквам, поступово перетворювало останніх у великих землевласників. Зокрема, згідно з «Уставом» князя Володимира Святославича церкві належала десята частина надходжень «во всей земле Русской» [24, с. 9].

Водночас, хоча й існував тісний взаємозв'язок між світською та церковною владою, на відміну від католицьких держав, на Русі визнавався примат першої над другою. Російський історик церкви професор Я. Щапов пояснює це тим, що на Русі відносини між світською та духовною владою «вибудовувались під впливом місцевої традиції князівської опіки над культом, який ще з язичницьких часів був залежним від вищої світської влади та християнських норм відносин між «священством» і «царством» [23, с. 133].

Натомість, «Саксонське зеркало», найстаріший правовий збірник Німеччини, складений у 1220-ні роки шеффеном (суддею) Ейке фон Репковим починається новелою такого змісту: «Два мечи надав Бог земному царству для захисту християнства. Папі призначений духовний, імператору – світський. Папі призначено їздити верхи в належний час на білому коні, і імператор повинен тримати йому стремено, щоб сідло не сповзло. Це означає: хто противиться Папі і не може бути примушений церковним судом, того імператор зобов'язаний примусити за допомогою світського суду, щоб був слухняний Папі. Точно так само і духовна влада повинна допомагати світському суду, якщо він цього потребує» [16].

Церков, пише професор М. Марченко, – володіла величезними економічними, політичними і ідеологічними засобами впливу на спосіб думки і поведінки. Вона всіляко насаджувала, релігійний світогляд, вела безжальну боротьбу з будь-якими відступами від церковних догм – ересю [13, с. 171].

Як зазначається в юридичній літературі ересь (грец. *αἵρεσις*, «вибір, напрямок») – сукупність теологічних або релігійних доктрин, ідей, що суперечать визнаному в церкві або релігійній громаді догмату віри або не збігаються з ним, і пов'язане із цим виділення зі складу церкви нової громади [8].

Таким чином з під релігійного захисту власності були вилучені й так звані еретики, чий злочин полягав лише в їх прихильності до вчення Лютера. Дрібні князі були не проти вхопитися за будь-яку можливість поповнити свої скрині тому найбільш переслідуваними були особи, що володіли певними статками. Наприклад, у Бамберзі князь-єпископ, Іоанн

Георг II після кількох безуспішних спроб викорчувати Лютеранство, прославив своє правління серією майже з 900 кривавих відьомських процесів, які зганьбили літописі цього міста [28, р. 326]. Американський історик і філософ Джон Уільям Дрейпер зазначав, що від інквізиції страждали не тільки самі засуджені, а їх рідні, які піддавалися повному розоренню [27, р. 123].

До того ж скандальних форм набула торгівля індульгенціями, щодо якої Дейпер, зокрема, писав: «з невимовним відразою і обуренням ми також дізнаємося, що при цьому Папський уряд отримав великі суми грошей шляхом продажу багатим дозволів, які звільняють їх від зазіхань Інквізиції» [27, р. 124].

Л. Толстой у цьому контексті зазначав, що «відбулася підміна справжньої, Христової, віри помилковою, яка включає в собі: 1) віру в пояснення віри (тобто церкву); 2) віру в саму віру (то державу)» [15, с. 75].

До речі й сам М. Лютер після відмови єврейської общини прийняти його вчення, сформулював вісім вимог проти євреїв: спалити всі синагоги; зруйнувати все єврейські будинки; конфіскувати все єврейські священні книги; під страхом смерті заборонити рабинам навчання; заборонити євреям подорожувати; конфіскувати єврейську власність; змусити євреїв займатися фізичною працею; якщо все це не дасть ефекту – вигнати всіх євреїв. Одного разу цей проповідник християнської любові навіть сказав: «я б став погрожувати вирвати їм язика, якщо вони не визнають, що Бог триєдиний, а не тільки одиничний» [7, с. 189].

Однак не зважаючи на очевидну різницю між підходами до питань власності засновників християнського вчення та їх сучасних послідовників, церква продовжує залишатися власником значних багатств та не висловлює намірів «роздавати злиденним» броньовані «мерседеси» та панські маєтки, огорожені п'ятиметровими парканами. Аскетизм та безкорисне служіння людям скоріше є винятками ніж правилами для сучасних церковників. На практиці за отримання благословення, проведення церковних обрядів та таїнств треба віддати частку своєї власності (гроші, продукти чи інше майно). Таким чином, сучасні відносини віруючих з служителями культу, при цьому не тільки християнства, а й більшості інших, зводиться до філософії обміну власності матеріальної на власність емпіричну.

Висновки. Відношення суспільства до власності протягом всього процесу розвитку людства значною мірою формувалось під впливом релігійних традицій та догм.

Основні релігійні вчення, як впливає з аналізу текстів їх догматів, не засуджують нерівність людей за ознаками багатства, однак тільки у випадках його набуття чесним шляхом.

Релігійна догма, за якої вся власність належить творцю та надана людині у тимчасове користування, є певним позитивним фактором у контексті збереження довкілля та природних ресурсів.

Водночас, історичний досвід розвитку людства вказує, що не зважаючи на значні зміни у суспільних відносинах, які відбулися у процесі генезису соціуму, ще залишилася глибока прірва між гуманістичними засадами філософської концепції, яка ґрунтується на доктрині теоцентризму, та її реалізації як у минулому так і у сьогоденні.

Список використаних джерел

1. Бетелл Т. Власність і процвітання [Текст] / Том Бетелл; перек. з англ. Б. Пінскера. – М.: ІРІСЕН. – 480 с.
2. Булгаков С. Н. Об экономической идеале [Текст] / С. Н. Булгаков // «Научное слово», 1903. – Кн. 5.

3. Булгаков С. Н. Православие Очерки учения Православной Церкви [Текст] / С. Н. Булгаков. – СПб. : Издательство Олега Абышко, 2011. – 222 с.
  4. Ветхий завет // Библия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://oboge.net/bible/05>.
  5. Войтович В. М. Українська міфологія [Текст] / В. М. Войтович. – Київ: «Либідь», 2002 р. – 664 с.
  6. Десять Заповідей Божих [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bible-lessons.in.ua/dorogovkaz/zapovidi.html>.
  7. Еврейский мир [Текст] / И. Т. Иерусалим, Москва: Издательство Мосты культуры, 2009. – 624 с.
  8. Єресь «Вікіпедія (вільна енциклопедія)» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%8C>.
  9. Калінін Ю. Релігієзнавство : Підручник для студ. Вузів [Текст] / Ю. Калінін, Є. Харьковщенко. – К.: Наукова думка, 1995. – 252 с.
  10. Кальвин Ж. О християнській життє. [Текст] / Ж. Кальвин М., 1995.
  11. Кант И. Сочинения: В 6 т. [Текст] / И. Кант. Под общей редакцией Я. Ф. Асмуса, А. Я. Гулыги, Т. И. Ойзермана. Редактор тома А. В. Гулыга. Перевод Б.А. Фохта. – М. : Мысль, 1964. – Т. 2. – 510 с.
  12. Коран [Текст] / Перев., комент., предложен. Крачковского И. Ю. / Ред. В. И. Беляева, М. : Из-во Восточной литературы, 1963. – 714 с.
  13. Марченко М. Н. Теория государства и права: учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. [Текст] / М. Н. Марченко – М.: Проспект. – 2001. – 640 с.
  14. Пайпс Р. Россия при старом режиме / Р. Пайпс. – Перев. Тименчик М. – М.: Изд-во «Независимая Газета», 1993. – 421 с.
  15. Русская философия: Словарь [Текст] / Под общ. ред. М. А. Маслина. – М. : Республика, 1995. – 655 с.
  16. Саксонское зеркало (около 1230 г.) Книга первая. Статья 1 / Сайт Рыцарского Объединения «Королевская Кровь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.osh.ru/pedia/history/justice/Europa/Saxson-moror.shtml>.
  17. Сун-чжон Ким, Пиков Г.Г. Жан Кальвин и некоторые проблемы швейцарской Реформации / Ким Сун-чжон, Г.Г Пиков С. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.guru.ua/HISTORY/CALVIN/calvin.txt>.
  18. Теоцентризм «Вікіпедія (вільна енциклопедія)» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
  19. Философия собственности [Текст] / А. И. Сан-Францисский (Шаховской) // Журнал «Наше дело». – №4(18), 2013.
  20. Фицджеральд Ч. П. Китай: Краткая история культуры [Текст] / Ч. П. Фицджеральд. – М. : Евразия, 1998. – 456с.
  21. Франк С. Л. Собственность и социализм [Текст] / Франк С. Л. // Русская философия собственности (XVIII – XX вв.). – СПб.: СП «Ганза», 1993. – С. 309-332.
  22. Франк С. Л. Духовные основы общества [Текст] / Франк С. Л. сост., вступ. ст. П. В. Алексеев. – М.: Республика, 1992. – 511с.
  23. Щапов Я. Н. «Священство» и «Царство» в Древней Руси в теории и на практике [Текст] / Я. Н. Щапов // Византийский временник, 1989. – Т. 50. – С. 131 – 139.
  24. Щапов Я. Н. Княжеские уставы и церковь в Древней Руси XI-XIV вв. [Текст] / Я. Н. Щапов – М. : Изд-во Наука, 1972. – 340 с.
  25. Эпоха крестовых походов [Текст] / Под ред. Э. Лависса и А. Рамбо. – Смоленск : Русич, 2005. – 672 с.
-

26. Эрн Э. Ф. Христианское отношение к собственности [Текст] / Э. Ф. Эрн. – М. : Тип. А. П. Поплавского, 1906. – 54 с.
27. Draper John William. The origin of Cristianity. Its transformation on attaining imperial power. Its reletions to science [Текст] / J. W. Draper // History of the Conflict Between Religion and Science. – New York : D. Appleton, 1874. – 373 p.
28. Wright T. «Stories of the Narratives and the Magic « [Текст] // T. Write. – New York, 1852. – P. 326-327.

Бутенко С. С. Вопросы собственности в контексте доктрины теоцентризма

В статье анализируются основные концептуальные подходы к пониманию сущности собственности как философской категории в контексте теории доктрины теоцентризма. Автор рассматривает эту философскую концепцию по вопросам собственности в аспекте ее влияния на формирование обычаев, принципов морали и права, национального менталитета, общественных отношений в жизнедеятельности социума, а также на уровень благосостояния и благополучия населения.

Ключевые понятия: *собственность, теоцентризм, религия, христианство, ислам, конфуцианство, имущество, индивид, социум, философия собственности.*

Butento S. S. Questions of property in the context of the doctrine of theocentrism

The article analyzes the main conceptual approaches to understanding the nature of the property as a philosophical category in the context of the doctrine theocentrism theory. The author examines the philosophical concept for the property in the aspect of its influence on the formation of customs, principles of morality and law, the national mentality, social relations in the society of life, as well as on the level of well-being and welfare of the population.

Key words: *property, theocentrism, religion, Christianity, Islam, Confucianism, individual, society, philosophy of ownership.*

Надійшла до редакції 18 жовтня 2016 р.

